

Tema 26. L'execució de les mesures no privatives de llibertat. El procediment per iniciar l'execució de les mesures. L'elaboració del programa individualitzat d'execució de cada mesura. Els tipus d'informes que cal elaborar i la seva periodicitat

Esquema

- I. L'execució de les mesures no privatives de llibertat
- II. El procediment per iniciar l'execució de les mesures
- III. L'elaboració del programa individualitzat d'execució de cada mesura
- IV. Els tipus d'informes que cal elaborar i la seva periodicitat

I. L'execució de les mesures no privatives de llibertat

Correspon als equips de medi obert l'execució de les mesures no privatives de llibertat, cautelars o definitives, adoptades pels jutges de menors, que d'acord amb les normes legals i reglamentàries vigents siguin competència de l'Administració de la Generalitat de Catalunya.

Les mesures no privatives de llibertat que poden imposar els jutges de menors d'acord amb l'article 7 de la Llei orgànica 5/2000, reguladora de la responsabilitat penals dels menors, són:

1. Tractament ambulatori

És una mesura destinada als menors que presenten les condicions adequades per beneficiar-se d'un programa terapèutic de caràcter ambulatori que els ajudi a superar processos addictius o disfuncions significatives del seu psiquisme. També està previst per als menors que presentin una dependència de l'alcohol o les drogues, i que per al seu interès puguin ser tractats d'aquesta dependència en recursos de la comunitat. En el tractament es poden combinar diferents tipus d'assistència mèdica i psicològica. És molt apropiat per als casos de desequilibri psicològic o pertorbacions del psiquisme o addiccions que es puguin atendre sense que calgui internament. Aquesta mesura pot aplicar-se sola o com a complement d'una altra mesura prevista en aquest article.

Quan l'interessat rebutgi un tractament de deshabitació o psicològic, el jutge de menors ha d'aplicar-li una altra mesura adequada a les seves circumstàncies.

El psicòleg ha de fer la recerca i la coordinació dels recursos més adients, segons les característiques del menor o del jove i les seves necessitats.

Designació del recurs terapèutic

Tant el tècnic de medi obert com el psicòleg poden proposar al coordinador el centre, el servei o la institució més adequats per al tractament del problema de salut mental i/o de drogodependències d'entre els més pròxims al domicili del menor.

Han de proposar de manera preferent els centres d'institucions públiques o concertades, dependents de la xarxa comunitària.

Una vegada aprovada la designació, el tècnic i/o el psicòleg han de facilitar al centre tota la informació necessària del menor o del jove perquè els facultatius o els especialistes puguin procedir a examinar-lo i elaborar el programa de tractament terapèutic. El tècnic i/o el psicòleg han de mantenir els contactes necessaris amb el menor o el jove perquè comparegui en la data indicada per fer l'entrevista inicial amb

els facultatius o els especialistes, a la qual ha d'anar acompanyat d'un representant legal si és menor.

Si el tractament té per objecte la deshabitació del consum de begudes alcohòliques, drogues tòxiques, estupefaents o substàncies psicotròpiques, els facultatius han de demanar en la primera entrevista el consentiment del menor per iniciar el tractament.

En cas de negativa, no s'elabora el programa i el tècnic comunica aquesta circumstància de manera immediata al jutge.

Elaboració i contingut del programa d'execució de la mesura

El facultatiu ha d'elaborar per escrit un programa de tractament adequat a la problemàtica i al temps de mesura imposat, en un termini màxim de deu dies hàbils des de l'última entrevista amb el menor.

En el programa de tractament hi han de constar com a mínim les dades següents:

- Dades d'identificació del centre on s'ha de dur a terme el tractament
- Nom dels especialistes responsables del tractament
- Descripció del tipus de problema detectat
- Les pautes sociosanitàries que ha de seguir el menor
- La data de la primera entrevista, la periodicitat d'assistència pautada per al seguiment del control de tractament
- El consentiment informat del menor, quan el tractament sigui de deshabitació

El tècnic de medi obert ha d'adjuntar el programa de tractament elaborat pel centre de tractament al programa individualitzat d'execució de la mesura judicial imposada, que ha de tenir el contingut següent:

- Les dades personals del menor, les dades judicials de la mesura imposada, la referència a altres mesures executades, en execució o pendents i les causes en instrucció o pendents de sentència
- La dates de les entrevistes del tècnic amb el menor, la descripció de la situació actual del menor en els àmbits personal, familiar i social amb referència als factors de risc i de protecció que presenta
- Els objectius que es pretenen assolir, les actuacions que es duran a terme per aconseguir-los i la periodicitat de les entrevistes que el tècnic ha de mantenir amb el menor i els contactes de coordinació amb els altres professionals

Seguiment de la mesura d'internament terapèutic

Quan el jutge de menors imposa aquesta mesura a un menor o un jove i per executar-la s'ha designat un recurs o una comunitat terapèutica que no depèn de la Direcció General, el coordinador de l'equip de medi obert de la zona on s'ubiqui el recurs o la comunitat ha de designar el psicòleg i un tècnic de l'equip de medi obert per fer el seguiment i el control de l'execució d'aquesta mesura. El tècnic de medi obert ha de fer les funcions descrites, elaborar el contingut del programa d'execució de la mesura d'acord amb el que es detalla en els apartats del tractament ambulatori i notificar de manera immediata al jutge de menors els incompliments que puguin produir-se.

2. Assistència a un centre de dia

Aquesta mesura implica que els menors o els joves que hi estan sotmesos han de residir al seu domicili habitual i acudir a un centre, plenament integrat en la comunitat, dins d'un programa d'atenció integral i durant un temps que queda determinat per la sentència, per fer activitats de suport, educatives, formatives, laborals i d'oci.

Designació del centre de dia

El tècnic de medi obert ha de proposar al coordinador el centre de dia més adequat d'entre els més pròxims al domicili del menor. El centre ha d'estar plenament integrat en la comunitat i cal prioritzar els que pertanyin a la xarxa comunitària o hi mantinguin convenis o acords de col·laboració. Una vegada aprovada la proposta, el tècnic s'ha de coordinar amb el centre per determinar la data en que s'ha de dur a terme l'entrevista amb el menor dins del termini màxim de deu dies hàbils des de la designació del responsable d'execució de la mesura. S'hi ha de convocar el representant legal, si es tracta d'un menor d'edat.

Elaboració i contingut del programa

Una vegada fetes les entrevistes, el tècnic ha d'elaborar el programa individualitzat d'execució amb el contingut següent:

- Les dades personals del menor, les dades judicials de la mesura, la referència d'altres mesures i les causes en instrucció o pendents de sentència
- La data de l'entrevista amb el menor, la descripció de la situació actual del menor en els àmbits personal, familiar i social, fent referència als factors de risc i de protecció de reincidència que presenta
- El nom, l'adreça i altres dades d'identificació del centre de dia i del professional responsable
- Les activitats que ha de dur a terme, la periodicitat amb que ha d'assistir al centre i l'horari d'assistència, els objectius a assolir, les actuacions que es duran a terme, la periodicitat de les entrevistes amb el menor i els contactes establerts amb els professionals

Si el menor està en el període de l'ensenyament bàsic obligatori, l'horari d'assistència al centre de dia ha de ser necessàriament compatible amb l'activitat escolar. En cas d'incompatibilitat s'ha de sotmetre al jutge una proposta alternativa.

3. Permanència de cap de setmana

Les persones sotmeses a aquesta mesura han de romandre al seu domicili o en un centre fins a un màxim de trenta-sis hores entre la tarda o nit del divendres i la nit del diumenge, llevat, si és el cas, del temps que hagin de dedicar a les tasques socioeducatives disposades pel jutge que s'hagin de dur a terme fora del lloc de permanència.

En la pràctica, aquesta mesura combina elements de l'arrest de cap de setmana i de la mesura de tasques socioeducatives o prestacions en benefici de la comunitat. És adequada per a menors que cometen actes de vandalisme o agressions lleus els caps de setmana i per incompliments de les prestacions en benefici de la comunitat.

Elaboració del programa

El tècnic ha de fer les entrevistes amb el menor per conèixer les característiques personals, les capacitats, obligacions escolars o laborals i el seu entorn personal familiar i social; determinar les tasques de caràcter formatiu, cultural o educatiu més adequades a les seves aptituds; el sistema de control de les permanències de cap de setmana al domicili més adient a la seva situació concreta, i la resta d'aspectes que configuren el contingut del programa.

Posteriorment, ha de comunicar al coordinador la tasca socioeducativa més adequada per al menor, el lloc on l'ha de dur a terme i el sistema de control de les permanències. Si el menor o el jove ha de desenvolupar activitats externes, el tècnic ha d'estar en coordinació amb l'entitat, el servei o el professional que ha de dur a terme la tasca socioeducativa, i ha de mantenir una entrevista amb el menor en el termini màxim de deu dies hàbils per concretar els aspectes de l'activitat, i hi ha de convocar el representant legal si la mesura és imposada a un menor d'edat.

La tasca socioeducativa es pot dur a terme durant els caps de setmana de permanència al domicili. Ara bé, en atenció a l'interès o altres circumstàncies del menor es pot desenvolupar durant els dies intersetmanals. Quan la tasca consisteixi en un programa susceptible de ser elaborat i aplicat pel mateix tècnic o un altre professional de l'equip, el coordinador n'ha de designar el responsable.

El control l'han d'exercir persones o entitats que col·laborin en aquesta tasca amb la Direcció General. Excepcionalment, es demana el compromís per escrit dels pares o de les persones majors d'edat que conviuen amb el menor de controlar el compliment de la tasca. Aquest compromís s'ha d'elevat al jutge conjuntament amb el programa.

Contingut del programa

El tècnic de medi obert ha d'elaborar el programa individualitzat d'execució amb els continguts següents:

- Les dades personals del menor, les dades judicials de la mesura imposada, la referència a altres mesures executades, en execució o pendents i les causes en instrucció o pendents de sentència
- La descripció de la situació actual del menor en els àmbits personal, familiar i social, fent referència als factors de risc i de protecció de la reincidència que presenti el menor o el jove
- El domicili concret on es compleix la mesura i els titulars del domicili
- El calendari de caps de setmana per al compliment de la mesura, amb la indicació expressa de les dates concretes de permanència i l'horari d'inici i de finalització de cada cap de setmana
- El sistema de control de les permanències
- El contingut de les tasques socioeducatives i el lloc, els dies concrets i l'horari en què s'han de dur a terme
- El nom i l'adreça identificativa de l'entitat on s'ha de dur a terme la tasca socioeducativa
- El nom del professional responsable de coordinar la realització de la tasca, els objectius que es pretenen assolir i les actuacions per aconseguir-los

- Les entrevistes que el tècnic ha de mantenir amb el menor

4. Llibertat vigilada

Consisteix a fer un seguiment de l'activitat del menor o del jove que hi està sotmès i de la seva assistència a l'escola, al centre de formació professional o al lloc de treball, segons els casos, i procurar ajudar-lo a superar els factors que van determinar la infracció comesa. Així mateix, aquesta mesura obliga, si escau, a seguir les pautes socioeducatives que assenyali l'entitat pública o el professional encarregat del seu seguiment, d'acord amb el programa d'intervenció elaborat a aquest efecte i aprovat pel jutge.

Atès el perfil criminològic violent del jove: homicidi, assassinat, agressió sexual, violència intrafamiliar i de gènere, el coordinador ha d'assignar de manera directa la intervenció del psicòleg juntament amb el tècnic de medi obert. La persona sotmesa a la mesura també queda obligada a mantenir amb aquests professionals les entrevistes establertes en el programa i a complir, si escau, les regles de conducta imposades pel jutge, que poden ser alguna o algunes de les següents:

- Obligació d'assistir amb regularitat al centre docent corresponent, si el menor està en edat d'escolarització obligatòria, i acreditar davant el jutge aquesta assistència regular o, si no, justificar-hi les absències, totes les vegades que sigui requerit.
- Obligació de sotmetre's a programes de tipus formatiu, cultural, educatiu, professional, laboral, d'educació sexual, d'educació viària o d'altres de similars.
- Prohibició d'acudir a determinats llocs, establiments o espectacles.
- Prohibició d'absentar-se del lloc de residència sense autorització judicial prèvia.
- Obligació de residir en un lloc determinat.
- Obligació de comparèixer personalment davant el jutjat de menors o del professional que es designi, per informar de les activitats desenvolupades i justificar-les.
- Totes les obligacions que el jutge, d'ofici o a instància del ministeri fiscal, estimi convenients per a la reinserció social del sentenciat, sempre que no atemptin contra la seva dignitat com a persona.

Si alguna d'aquestes obligacions implica la impossibilitat del menor de continuar convivint amb els pares, els tutors o els guardadors, el ministeri fiscal ha de remetre el testimoniatge de particulars a l'entitat pública de protecció del menor, la qual ha de promoure les mesures de protecció adequades a les circumstàncies del menor, d'acord amb el que es disposa en la Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor.

Elaboració i contingut del programa

El tècnic de medi obert, juntament amb el psicòleg, en els casos que hi estigui assignat, ha d'elaborar el programa individualitzat d'execució amb el contingut següent:

- Les dades personals del menor, les dades judicials, la referència a altres mesures executades, en execució o pendents i les causes en instrucció o pendents de sentència
- La data d'entrevista amb el menor i el seu representant legal
- La descripció de la situació actual del menor en els àmbits personal, familiar i social, fent referència als factors de risc de protecció de reincidència
- Els objectius que es pretenen assolir durant l'execució de la mesura, les actuacions que s'han de dur a terme per aconseguir els objectius, les pautes socioeducatives proposades i la periodicitat de les entrevistes que el tècnic ha de mantenir amb el menor

Si la mesura de llibertat vigilada té regles de conducta que requereixen la participació del menor en un programa o l'assistència a un recurs, el tècnic de medi obert ha d'adjuntar al programa la part específica de l'execució de la regla de conducta, que ha de tenir el contingut següent: el nom, l'adreça i altres dades d'identificació del recurs on s'ha de dur a terme la regla de conducta i el professional responsable, les activitats que ha de dur a terme el menor, la periodicitat i l'horari d'assistència al recurs, la periodicitat dels contactes de coordinació que el tècnic ha de mantenir amb el professional responsable de l'execució de la regla de conducta.

En el supòsit que hi hagi la prohibició d'aproximar-se o comunicar-se amb la víctima o amb els seus familiars o altres persones que determini el jutge, aquesta mesura impedeix al menor d'apropar-se a aquestes persones en qualsevol lloc on es trobin, així com al seu domicili, al seu centre docent, als seus llocs de treball i a qualsevol altre lloc que sigui freqüentat per elles.

Aquesta prohibició impedeix al menor establir contacte amb aquestes persones, per qualsevol mitjà de comunicació o mitjà informàtic o telemàtic, contacte escrit, verbal o visual. Si aquesta mesura implica la impossibilitat del menor de continuar vivint amb els pares, els tutors o els guardadors, el ministeri fiscal ha de remetre el testimoniatge de particulars a l'entitat pública de protecció del menor, la qual ha de promoure les mesures de protecció adequades a les circumstàncies del menor, d'acord amb el que es disposa en la Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor.

Designació del recurs o programa per al compliment de regles de conducta

En el cas que el jutge hagi imposat amb la mesura de llibertat vigilada una regla de conducta que requereixi la participació del menor en un programa o l'assistència a un recurs específic, el tècnic de medi obert o el psicòleg han de proposar al coordinador l'entitat o servei més adequat i proper a l'entorn del menor on es podria dur a terme el contingut de la regla de conducta imposada.

El professional responsable, que pot ser el psicòleg de l'equip, a fi de donar contingut a la regla de conducta s'ha d'entrevistar amb el menor en un termini no superior als deu dies hàbils des de la designació. A l'entrevista, s'hi ha de convocar el representant legal, si es tracta d'un menor d'edat. També hi ha d'assistir el tècnic de medi obert, si no és l'encarregat de l'execució de la regla de conducta.

En elaborar el programa individual d'execució o el model individual d'intervenció, el tècnic pot fer una proposta de pautes socioeducatives per al menor o el jove, de compliment obligat, un cop hagi estat aprovat pel jutjat.

5. Convivència amb una altra persona, família o grup educatiu

És una mesura que intenta proporcionar al menor un ambient de socialització positiu, mitjançant la convivència, durant el període que determini el jutge, amb una persona, amb una família diferent de la seva o integrat en un grup educatiu que s'ofereixi a complir la funció de la família pel que fa al desenvolupament de pautes socioafectives prosocials en el menor.

El menor sotmès a aquesta mesura ha de conviure, durant el període de temps que el jutge determini, amb una altra persona, amb una família diferent a la seva o amb un grup educatiu, adequadament seleccionats per orientar-lo en el seu procés de socialització.

Designació de la persona, família o grup educatiu

El tècnic, una vegada fetes les entrevistes amb el menor, ha de proposar al coordinador iniciar el procés de selecció de la persona, família o grup educatiu que es consideri més idoni per donar contingut a la mesura.

El procés de selecció s'ha de dur a terme, en primer lloc i de forma preferent, amb la família extensa del menor, la persona o bé la família que mantingui una relació positiva amb el menor o amb la seva família, la persona o la família que sense mantenir cap relació de parentiu amb el menor o amb la seva família tingui acreditades relacions anteriors d'acolliment de menors o de joves. En segon lloc, el grup educatiu que tingui entre les seves finalitats l'acolliment i l'actuació educativa amb menors i joves.

El tècnic de medi obert ha de dur a terme les entrevistes necessàries amb la persona, la família o el grup educatiu perquè acreditin tots els requisits d'idoneïtat recollits en l'article 19.2 del Reial decret 1774/2004, per informar-los de les obligacions que adquiriran i per demanar-los l'acceptació voluntària de la convivència.

Ha d'entrevistar-se amb el menor per comprovar la seva predisposició a conviure amb la persona, la família o el grup seleccionat. Juntament amb els representants legals, per conèixer la seva opinió, si la mesura imposada és a un menor d'edat.

Les entrevistes poden ser conjuntes amb totes les persones implicades quan el procés de selecció ho requereix.

Una vegada aprovada la designació de la persona, la família o el grup educatiu, s'ha d'incorporar al programa individualitzat d'execució. Si el procés de selecció resulta negatiu perquè no hi ha cap persona, família o grup educatiu idoni que accepti la convivència, el tècnic de medi obert ho ha de comunicar al jutge de forma immediata.

Elaboració i continguts del programa

Una vegada fetes les entrevistes, el tècnic de medi obert ha d'elaborar el programa individualitzat d'execució amb el contingut següent:

- Les dades personals del menor o del jove, les dades judicials de la mesura imposada, la referència a altres mesures executades, en execució o pendents i les causes en instrucció o pendents de sentència
- Les dates de les entrevistes amb el menor, amb la persona, la família o el grup educatiu i, si escau, amb el representant legal del menor
- La descripció de la situació actual del menor en els àmbits personal, familiar i social, fent referència, si escau, als factors de risc i de protecció de reincidència que presenta

- El nom, l'adreça i altres dades d'identificació de la persona, la família o el grup educatiu
- L'acceptació expressa de la convivència i de les obligacions de la mesura, la predisposició mostrada pel menor per a la convivència, l'opinió dels representants legals si es tracta d'un menor d'edat, el règim de visites i contactes del menor amb la seva família sempre que no hi hagi prohibició judicial expressa
- Els objectius que es pretenen assolir, la periodicitat de les entrevistes i la periodicitat dels contactes amb la persona, la família o el grup educatiu

6. Prestacions en benefici de la comunitat

El menor o el jove sotmès a aquesta mesura, que no pot imposar-se sense el seu consentiment, ha de realitzar les activitats no retribuïdes que se li indiquin, d'interès social o en benefici de persones en situació de precarietat. Preferentment, es tracta que l'activitat tingui relació amb la dels béns jurídics afectats pels fets comesos pel menor. L'objectiu d'aquesta mesura és que el menor compregui, durant la seva execució, que la col·lectivitat o determinades persones han sofert de manera injustificada unes conseqüències negatives derivades de la seva conducta. Es pretén que compregui que va actuar de manera incorrecta, que mereix el retret formal de la societat i que la prestació de les tasques que se li exigeixen és un acte de reparació just.

Selecció de la prestació

El tècnic de medi obert ha d'entrevistar el menor o jove per conèixer les seves característiques personals, capacitats, obligacions escolars o laborals, i el seu entorn social, personal i familiar. En aquestes entrevistes li ha d'oferir les activitats de prestació més adequades a les seves aptituds entre les que hi ha disponibles, i li ha d'indicar el contingut i els horaris possibles de realització.

Si el menor no presta el seu consentiment a dur a terme cap de les activitats proposades o no n'està d'acord amb les condicions de realització i no és possible canviar-les, el tècnic de medi obert ha d'informar el jutge de manera immediata.

Una vegada acceptada una de les activitats proposades i les condicions de realització, el tècnic, en coordinació amb la persona que designi l'entitat beneficiària de la prestació, ha de mantenir una entrevista amb el menor en el termini màxim de deu dies per concretar els aspectes del programa, i hi ha de convocar el representant legal, si la mesura s'ha imposat a un menor d'edat.

Elaboració i contingut del programa

El tècnic de medi obert ha d'elaborar el programa individualitzat d'execució amb el contingut mínim següent:

- Les dades personals del menor o jove, les dades de la mesura imposada, la referència a altres mesures executades o pendents, i les causes en instrucció o pendents de sentència
- La data de l'entrevista amb el menor i, si escau, amb el seu representant legal o els familiars

- La descripció breu de les circumstàncies del menor que tinguin relació directa amb el compliment de la prestació
- El nom, l'adreça i altres dades d'identificació de l'entitat en benefici de la qual es fa la prestació
- Les activitats concretes que cal fer, la seva comesa, el lloc concret on s'han de dur a terme, el nombre d'hores de cada jornada, l'horari concret, el nom de la persona responsable de l'activitat, l'acceptació expressa de l'activitat i de les condicions pel menor o jove mitjançant la signatura del document de compromís per a la realització de les activitats entre el menor o el jove, el tècnic de medi obert i el responsable de l'entitat beneficiària
- Els objectius que es pretenen assolir durant l'execució de la mesura, les actuacions que s'han de dur a terme per aconseguir els objectius i la periodicitat de les entrevistes que el tècnic de medi obert ha de mantenir amb el menor o el jove

Abans de l'inici de les prestacions, l'equip de medi obert corresponent, en coordinació amb la secció territorial respectiva, ha de fer les gestions pertinents per tramitar l'alta a la Seguretat Social dels majors de 16 anys. De la mateixa forma s'han de tramitar, si escau, les indemnitzacions a les quals tingui dret el menor o el jove previstes en l'article 20.3 del Reial decret 1774/2004.

Si el menor encara no té 16 anys quan inicia la mesura, però els compleix abans que s'acabi, a partir del compliment de l'edat esmentada s'han de fer les gestions oportunes per donar-lo d'alta a la Seguretat Social.

Els casos de joves estrangers indocumentats majors de 16 anys que, d'acord amb la legalitat vigent, no puguin ser donats d'alta a la Seguretat Social han de ser comunicats immediatament per escrit al jutge pel tècnic, als efectes que preveu el Reial decret 1774/2004.

7. Realitzacions de tasques socioeducatives

La persona sotmesa a aquesta mesura ha d'efectuar, sense internament ni llibertat vigilada, activitats específiques de contingut educatiu encaminades a facilitar-li el desenvolupament de la competència social.

Selecció de la tasca

El tècnic de medi obert ha d'entrevistar el menor o el jove per conèixer les seves característiques personals, capacitats, obligacions escolars o laborals i el seu entorn social, personal i familiar; així com per determinar les tasques de caràcter formatiu, cultural o educatiu més adequades a les seves aptituds i a les necessitats detectades de desenvolupament de la competència social.

Una vegada fetes les entrevistes, el tècnic ha de proposar al coordinador la tasca socioeducativa més adequada i l'entitat més propera a l'entorn del menor on es podria dur a terme. Quan la tasca consisteixi en un programa susceptible de ser elaborat i aplicat pel mateix tècnic o per un altre professional de l'equip, és competència del coordinador fer-ne el nomenament.

Una vegada feta la designació del recurs, el tècnic, en coordinació amb l'entitat, ha de mantenir una entrevista amb el menor en el termini màxim de deu dies per concretar

els aspectes del programa, i hi ha de convocar el representant legal, si la mesura s'ha imposat a un menor d'edat.

Elaboració i contingut del programa

El tècnic de medi obert ha d'elaborar el programa individualitzat d'execució amb el contingut mínim següent:

- Les dades personals del menor o jove, les dades de la mesura imposada, la referència a altres mesures executades o pendents, i les causes en instrucció o pendents de sentència
- La data de l'entrevista amb el menor i, si escau, amb el seu representant legal o els familiars
- La descripció breu de les circumstàncies del menor que tinguin relació directa amb el compliment de les tasques socioeducatives i el seu contingut
- El nom, l'adreça i altres dades d'identificació de l'entitat on s'ha de dur a terme la tasca
- Les dates i l'horari concret, i el nom de la persona responsable de coordinar la realització de la tasca
- Els objectius que es pretenen assolir durant l'execució de la mesura, les actuacions que s'han de dur a terme per aconseguir els objectius i la periodicitat de les entrevistes que el tècnic de medi obert ha de mantenir amb el menor o el jove

II. El procediment per iniciar l'execució de les mesures

Fases de l'execució

- El procediment general d'execució de les mesures no privatives de llibertat, cautelars o definitives, adoptades pels jutges de menors, comprèn les fases següents:

- Recepció de la mesura i designació de l'equip de medi obert competent
- Designació del tècnic de medi obert responsable
- Elaboració del programa individualitzat d'execució de la mesura
- Inici de la mesura
- Seguiment de la mesura
- Finalització de la mesura

Designació de l'equip

- Un cop rebut a la secció territorial respectiva el testimoniatge de la sentència ferma o el manament de la mesura cautelar, aquesta secció ha de designar l'equip de medi obert.

- De la designació de l'equip de medi obert competent se n'ha de deixar constància a la base de dades.

Designació del tècnic de medi obert

- Un cop rebuda la documentació en l'equip de medi obert, el coordinador ha de designar, en el termini màxim de cinc dies hàbils des de la recepció, un tècnic de medi

obert que es responsabilitzi de l'execució de la mesura imposada. En casos determinats de delictes greus, citats anteriorment, també s'ha d'assignar la intervenció del psicòleg. La designació s'ha de comunicar per escrit al jutjat de menors competent i se n'ha de deixar constància a la base de dades. Sempre que hi hagi raons d'urgència apreciades pel coordinador i, en tot cas, sempre que la mesura sigui cautelar, la comunicació de la designació s'ha d'avançar per fax o per un altre mitjà telemàtic al jutjat de menors.

- La designació del tècnic de medi obert per part del coordinador s'ha de dur a terme d'acord amb els criteris següents:

- a) Com a regla general, s'ha de designar un tècnic de la zona geogràfica de residència del menor o del jove. Quan això no sigui possible, s'ha de designar un tècnic de la zona geogràfica més propera a la residència del menor o del jove. Entre tècnics de la mateixa zona, cal donar prioritat en la designació al que estigui intervenint en altres mesures de compliment simultani o hagi intervingut anteriorment amb el menor o el jove.
- b) Per regla general, les mesures corresponents a menors i joves de la mateixa família s'han d'assignar al mateix tècnic de medi obert.
- c) El coordinador ha de procurar una distribució proporcional de casos entre els diferents tècnics de l'equip, atenent a criteris quantitius i de complexitat tècnica dels assignats.
- d) Llevat que hi hagi motius justificats, que el coordinador de l'equip ha d'avaluar, un cop feta la designació no es pot canviar de tècnic fins a la finalització de la mesura. En tot cas, qualsevol canvi s'ha de comunicar al jutge de menors competent.

- Sense perjudici de la designació d'un tècnic de medi obert responsable del seguiment de la mesura, el menor o el jove també pot rebre l'assistència especialitzada del psicòleg o d'altres professionals de l'equip, quan així ho hagi establert el coordinador.

- L'Àrea de Medi Obert, en coordinació amb les seccions territorials respectives, ha de vetllar, a partir d'una avaluació periòdica de les dades de mesures en execució assignades als diferents equips, per una distribució adequada dels recursos disponibles. Els coordinadors han de notificar de forma immediata a la seva secció l'existència de circumstàncies que dificultin l'assignació de tècnic per atendre les noves mesures que arriben, per tal d'avaluar la situació i adoptar, en el seu cas, en coordinació amb l'Àrea les actuacions necessàries que permetin la prestació i la regularització de la situació.

Inici de l'execució de la mesura

- Quan la mesura ferma imposada és diferent de la llibertat vigilada, només es pot iniciar un cop el jutge de menors hagi aprovat el programa individualitzat d'execució. Si el tècnic de medi obert té dubtes sobre l'aprovació del programa, ha de demanar-ne l'aclariment al jutjat de menors competent abans d'iniciar-ne l'execució.

- Un cop el jutge de menors hagi aprovat el programa, el tècnic designat ho ha de posar en coneixement del menor o del jove. En la comunicació ha d'indicar la data en la qual ha d'iniciar el compliment de les obligacions de la mesura, el lloc concret, el

servei o la institució a què ha d'assistir, les activitats que ha de dur a terme, la periodicitat, l'horari, les persones de contacte, així com la resta de pautes, normes i obligacions recollides en el programa.

- Si el menor o el jove compareix en la data indicada a complir amb les obligacions de la mesura, aquesta es considera iniciada, i el professional designat ho ha de posar en coneixement del jutge de menors als efectes del que disposa l'article 10.1 6a del Reial decret 1774/2004. Si el menor o el jove no compareix, el tècnic de medi obert ha de fer les gestions a què al·ludeix l'article 14.2 e) de la circular 1/2006.

- Quan la mesura ferma imposada és la llibertat vigilada, en qualsevol de les modalitats recollides a la Llei orgànica 5/2000, la data d'inici és el dia de la primera entrevista del professional amb el menor o el jove per a l'elaboració del programa individualitzat. Aquesta data s'ha de comunicar al jutge de menors. Un cop el jutge aprova el programa, el tècnic designat li ho ha de comunicar al menor o al jove en la següent entrevista programada, i ha d'informar-lo dels objectius del programa, de les pautes socioeducatives, de les obligacions que cal complir, de la periodicitat de les entrevistes i, en general, de qualsevol altra circumstància rellevant per a l'execució de la mesura.

- Per a l'inici de les mesures cautelars és aplicable el que disposen els apartats anteriors, però les referències fetes al programa individualitzat d'execució s'han d'entendre fetes al model individualitzat d'intervenció.

Seguiment de la mesura

Una vegada iniciada l'execució de la mesura, el tècnic de medi obert ha de fer les funcions següents:

- a) Les actuacions establertes en el programa individualitzat d'execució o el model individualitzat d'intervenció.
- b) Controlar el compliment de les obligacions del menor o del jove que conformen el contingut de la mesura imposada, orientar-lo i donar-li suport per facilitar aquest compliment.
- c) Promoure la col·laboració i la participació de la família del menor o del jove.
- d) Informar periòdicament del seguiment de la mesura el jutge i el ministeri fiscal sobre el grau de compliment, les incidències i l'evolució personal del menor o del jove.
- e) Comparèixer als actes i diligències processals als quals sigui convocat pel jutge o el ministeri fiscal.
- f) Coordinar-se amb les institucions, entitats i professionals de la comunitat implicats en el procés educatiu del menor o del jove que poden incidir positivament en el procés de reinserció.

III. L'elaboració del programa individualitzat de cada mesura

Tràmits per a l'elaboració del programa

- Per a l'elaboració del programa individualitzat d'execució de les mesures fermes, el tècnic de medi obert designat ha de dur a terme les actuacions següents:

- En primer lloc, ha d'analitzar i tenir en compte tots els antecedents existents de mesures i programes aplicats prèviament al menor o al jove que constin a la base de dades de la Direcció General o, si escau, en l'expedient físic.
- Si el menor o el jove procedeix d'una situació d'internament i no ha estat possible fer-ho durant els dos mesos previs a la finalització de l'internament, el tècnic de medi obert designat ha de mantenir una reunió de traspàs del cas al centre, en el termini màxim de quinze dies hàbils des de la designació, amb el tutor i l'assistent social. Aquesta reunió es pot realitzar per videoconferència en casos justificats.
- Si s'ha produït un canvi de tècnic de medi obert, el nou professional ha de mantenir els contactes necessaris d'intercanvi d'informació amb l'anterior, en el termini màxim de quinze dies hàbils des de la designació.

- Simultàniament a les actuacions anteriors, el tècnic de medi obert ha de citar el menor o el jove a una primera entrevista, que s'ha de dur a terme dins dels quinze dies hàbils següents a la designació. Si el tècnic de medi obert no pot citar el menor o el jove a la primera entrevista en el termini esmentat, ho ha de posar en coneixement immediat del coordinador de l'equip, amb la justificació de motius.

Si després de la primera entrevista es considera necessari fer més entrevistes per poder elaborar el programa, el temps transcorregut entre la primera i l'última no pot excedir el termini de vint dies hàbils. En finalitzar cada entrevista cal emplaçar el menor o el jove per a la següent amb el lliurament de la citació corresponent en mà on consti el lloc, la data i l'hora.

En relació amb les entrevistes, cal tenir en compte els aspectes següents:

- Quan es tracti de menors de 18 anys no emancipats, en la mateixa citació també s'ha d'emplaçar els representants legals del menor. Si és major d'edat, es convida el jove que vingui acompanyat d'alguna de les persones amb qui convisqui. No obstant això, si el menor o el jove hi compareix, la no compareixença de l'acompanyant no és motiu per suspendre l'entrevista,.
- Es poden fer en el domicili del menor o del jove, amb el consentiment previ dels titulars del domicili, quan el tècnic de medi obert o el coordinador de l'equip ho considerin necessari, ateses les característiques del cas.
- Les entrevistes amb el menor o el jove i, si escau, amb els representants legals o els familiars han d'abastar els àmbits necessaris per elaborar el programa amb el contingut previst per a cada mesura en el Reial decret 1774/2004. Igualment, en els equips de medi obert i les mesures que hagi establert la Direcció General de Justícia Juvenil, les entrevistes es s'han de preparar i dur a terme amb un guió semiestructurat per identificar els factors de risc i els de protecció que pugui presentar el menor o el jove pel que fa a una reincidència futura.
- El tècnic de medi obert ha de contrastar la informació que rebí del menor o del jove i dels seus representants legals o dels familiars,

sempre que sigui possible, amb la d'altres professionals d'entitats públiques o privades que coneguin la situació.

- Si el menor o el jove no compareix a alguna entrevista, el tècnic de medi obert ha d'intentar conèixer les raons de la no compareixença amb el menor o el jove i, en funció de quines siguin, el pot emplaçar a una nova data. Si no pot contactar amb el menor, no hi ha motius justificables de la incompareixença inicial o no compareix a la nova data, el tècnic ho ha de notificar d'immediat al jutjat de menors competent.

- Si l'execució de la mesura requereix de la intervenció de persones, professionals o recursos d'altres entitats públiques o privades, el tècnic de medi obert ha d'identificar els que siguin necessaris i iniciar les gestions i els contactes amb aquests, paral·lelament a les gestions anteriors. La proposta de designació del recurs ha de ser aprovada pel coordinador, llevat dels supòsits en què l'aprovació estigui reservada a la secció territorial respectiva o a l'àrea corresponent de la Direcció General de Justícia Juvenil.

- Un cop finalitzades totes les entrevistes i les actuacions anteriors, el tècnic de medi obert ha d'elaborar un programa individualitzat d'execució de la mesura, dins dels deu dies hàbils següents a l'última entrevista mantinguda. Si no pot elaborar el programa en el termini previst per causes justificades, ha de sol·licitar al jutge de menors una pròrroga del temps, amb coneixement del coordinador.

- Si la mesura ferma imposada és de llibertat vigilada o de convivència amb una altra persona, família o grup educatiu, i ja està iniciada cautelarment, el tècnic ha de seguir, els passos establerts en aquest article per a l'elaboració del programa, a partir de la notificació de la fermesa de la sentència.

- Quan la mesura imposada sigui cautelar, de llibertat vigilada o de convivència amb una altra persona, família o grup educatiu, cal substituir el programa individualitzat d'execució per un model individualitzat d'intervenció, en l'elaboració del qual s'ha de seguir el mateix procediment descrit en aquest article.

Forma i contingut del programa o del model

- El programa o el model s'ha de documentar per escrit, d'acord amb els models protocol·litzats aprovats per la Direcció General de Justícia Juvenil, i ha de tenir, en funció de cada mesura, el contingut previst en els apartats que es descriuen a continuació. El programa individualitzat d'execució (PIE) o el model individualitzat d'intervenció (MII) s'elaboren utilitzant l'instrument del SAVRY; el tècnic de medi obert, en el marc del que preveu la legislació vigent i la Circular de medi obert 1/2006 sobre l'organització i funcionament dels equips de medi obert, ha de dur a terme els passos següents:

- a) Obtenir informació sobre el menor o el jove en els àmbits personal, familiar, escolar social i laboral
- b) Codificar els factors i els escenaris d'avaluació en la base de dades del SAVRY
- c) Redactar el PIE i el MII en la base de dades del JOVO

Àmbits:

- 1- Situació judicial
- 2- Situació familiar i social
 - a) Història sociofamiliar
 - b) Situació familiar i social actual
 - c) Factors de protecció
- 3- Situació personal
 - a) Història personal
 - b) Situació personal actual
 - c) Factors de protecció
- 4- Valoració de la situació personal, familiar i social
 - a) Valoració global
 - b) Circumstàncies que poden incidir en el risc de comportaments delictius
- 5- Proposta de pla d'intervenció
 - a) Objectius de la intervenció
 - Àrea individual/personal
 - Àrea social/familiar
 - b) Actuacions del trimestre per assolir els objectius
 - Pautes socioeducatives
 - Programes d'intervenció
 - Altres actuacions
 - c) Regles de conducta
 - Regles de conducta imposades
 - Proposta del pla de compliment
 - Situació actual d'execució de les regles
 - d) Periodicitat de les entrevistes amb el tècnic de medi obert

Les gestions que cal desenvolupar per elaborar el programa són:

- Abans de la tramesa al jutge de menors ha de supervisar-lo i el coordinador donar-hi el vistiplau .
- En casos justificats, amb l'autorització prèvia del coordinador, el tècnic de medi obert pot avançar al jutge de menors una síntesi amb les dades bàsiques del programa o del model i complementar posteriorment la informació que resti.
- Si el jutge de menors rebutja, totalment o parcialment, el programa o el model, el professional ha de sotmetre a la seva consideració un de nou o la modificació de l'anterior, en el termini que estableixi el jutge.
- La intervenció amb el menor o el jove és de caràcter continu i dinàmic, i el programa pot ser objecte d'avaluació i adequació a les circumstàncies. Les modificacions substancials del programa o model individualitzat s'han de sotmetre a l'aprovació del jutge de menors.
- S'ha d'estimular la participació del menor o del jove i, per regla general de la seva família, en la planificació i en l'execució del programa o model individualitzat d'intervenció. Amb aquesta finalitat, han de ser informats dels objectius que es volen aconseguir durant la mesura i de les actuacions que s'han de dur a terme per

aconseguir-los. També han de rebre informació periòdica sobre l'evolució personal observada.

Actuacions del tècnic de medi obert per al seguiment de la mesura

El tècnic designat per al seguiment d'una mesura concreta és el responsable d'impulsar el compliment efectiu del programa individualitzat aprovat; de dur a terme les actuacions concretes que li corresponen per al seguiment o l'execució efectiva de la mesura; de mantenir la coordinació necessària amb la resta de professionals o recursos que intervenen en l'execució de la mesura i de mantenir en tot moment la relació directa amb el jutge i el ministeri fiscal.

IV. Els tipus d'informes que cal elaborar i la seva periodicitat

El tècnic ha d'elaborar i trametre al jutge o al ministeri fiscal els informes de seguiment sobre l'execució de la mesura judicial de caràcter ordinari o els de caràcter extraordinari, de les incidències i de l'evolució personals del menor o del jove. Els informes s'han d'elaborar amb un sistema d'avaluació estructurada dels factors de risc i de protecció de reincidència que hi concorrin en cada cas.

Els informes periòdics de seguiment s'estableixen d'acord amb la periodicitat següent:

- a) Per a la mesura de permanències de cap de setmana en domicili, cal elaborar un informe cada quatre caps de setmana complerts.
- b) Per la mesura de prestacions en benefici de la comunitat imposada, si la durada és igual o inferior a 50 hores cal elaborar un informe cada 25 hores complertes.
- c) Si la durada és superior, cal elaborar un informe cada 50 hores complertes.
- d) Per a la resta de les mesures no privatives de llibertat cal elaborar un informe trimestral.

El termini d'elaboració en el primer informe comença a partir de la data d'inici de la mesura, i en la resta dels informes, a partir de la data en què s'ha lliurat al jutge l'informe de seguiment anterior.

En alguns casos, o quan es consideri necessari, el tècnic de medi obert o el coordinador de l'equip poden elaborar i lliurar informes amb una periodicitat inferior a l'establerta, i també si el jutge o el fiscal ho demanen.

Els informes extraordinaris s'han d'elaborar per donar coneixement d'incidències i circumstàncies extraordinàries de l'execució de la mesura i/o dels incompliments detectats. Poden ser elaborats pel professional, o bé, quan el jutge o el fiscal ho requereixin, pel coordinador de l'equip.

Si l'advocat que acrediti la defensa del menor sol·licita de forma expressa un informe, se li ha de lliurar.

Amb independència de l'elaboració dels informes de seguiment, el tècnic pot sol·licitar al jutge o al fiscal reunions o contactes presencials o telefònics per informar-los d'aspectes concrets de la mesura, dels quals ha de deixar constància per escrit.

a) Contingut dels informes de seguiment

A l'igual del programa individualitzat d'execució o el model individualitzat d'intervenció, els informes de seguiment han d'estar documentats per escrit i els ha de supervisar el coordinador de l'equip de medi obert i donar-hi el vistiplau.

Han de tenir el contingut següent: fonts d'informació; situació judicial; actualització de la situació personal, familiar i social del menor o del jove; avaluació del pla d'intervenció del trimestre passat; pla d'intervenció del proper trimestre; altres actuacions; altres requeriments; assistència a les entrevistes i periodicitat.

Cal adjuntarà a l'informe de seguiment els informes que hagin elaborat els professionals de les entitats, centres o serveis que estiguin intervenint en l'execució de la mesura.

b) L'informe de seguiment amb proposta de modificació de la mesura

L'objectiu d'aquest informe és proposar al jutge i al ministeri fiscal la revisió de la mesura cautelar o definitiva prevista en els articles 14 i 51 de la Llei orgànica 5/2000. Com la resta dels informes, els ha de supervisar el coordinador de l'equip i donar-hi el vistiplau.

Si la proposta que es fa és canviar la mesura de medi obert a una mesura d'internament, el coordinador ho ha de posar en coneixement a l'Àrea de Medi Obert abans que sigui lliurat al jutge, i fer-ne una supervisió conjunta. L'Àrea n'ha d'informar la Secció de Centres Educatius perquè pugui fer-hi les previsions adients.

L'informe s'ha de lliurar a l'advocat del menor quan ho sol·liciti expressament. Ha de tenir el contingut següent: situació judicial; actualització de la situació personal, familiar i social del menor o del jove; actualització de la valoració del risc; justificació i proposta de modificació de mesura.

c) L'informe final

Un cop finalitzada la mesura, el tècnic de medi obert ha d'elaborar l'informe final, i adreçar-lo al jutge de menors i al fiscal de menors en el termini màxim de quinze dies a contar des de la finalització de la mesura.

En l'informe final s'ha de fer una valoració del procés d'execució i de la situació actual en la que queda el menor o el jove.

Se li lliura a l'advocat que acrediti portar la defensa del menor o del jove, quan ho hagi sol·licitat de forma expressa.

L'informe final ha de tenir el contingut següent: situació judicial; actualització de la situació personal, familiar i social del menor o del jove; avaluació del pla d'intervenció; altres requeriments.

Punts clau

- Correspon als equips de medi obert l'execució de les mesures no privatives de llibertat, cautelars o definitives.
- Les mesures no privatives de llibertat són: tractament ambulatori, assistència a un centre de dia, permanència de cap de setmana, llibertat vigilada, convivència amb una altra persona, família o grup educatiu, prestacions en benefici a la comunitat, realització de tasques socioeducatives.
- Un cop rebuda la documentació en l'Equip de Medi Obert, el coordinador procedirà a designar, en el termini màxim de cinc dies hàbils des de la recepció, un tècnic de medi obert que es responsabilitzarà de l'execució de la mesura imposada. En casos determinats també s'assignarà la intervenció del psicòleg.
- Programa individualitzat d'execució (PIE) o el model individualitzat d'intervenció (MI) s'elabora utilitzant l'instrument del SAVRY.
- El tècnic designat per al seguiment d'una mesura concreta, és el responsable d'impulsar el compliment efectiu del programa individualitzat aprovat; de dur a terme les actuacions concretes que li corresponen per al seguiment o l'execució efectiva de la mesura; de mantenir la coordinació necessària amb la resta de professionals o recursos que intervenen en l'execució de la mesura.
- El tècnic ha d'elaborar i tramitar al jutge o al ministeri fiscal els informes de seguiment sobre l'execució de la mesura judicial de caràcter ordinari o els de caràcter extraordinari, de les seves incidències i de l'evolució personal del menor o jove.

Bibliografia

Circular 1/2006 de la Direcció General de Justícia Juvenil, sobre disposicions comunes d'organització i funcionament dels equips de medi obert.

Criteris comuns de la Direcció General de Justícia Juvenil sobre l'organització i funcionament dels equips de medi obert, de 17 de novembre de 2006.

Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil. (DOGC núm. 3553, de 15 de gener de 2002.)

Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.

Reial decret 1774/2004, de 30 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.

SAVRY: Structured Assessment of Violence Risk in Youth. Manual per a la valoració estructurada del risc de violència en joves. 1a edició. Barcelona: CEJFE. Departament de Justícia.